

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG59H0017

ชื่อโครงการ: เรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์พลวัตของวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติในสื่อร่วมสมัย

ชื่อนักวิจัย: ดร.รัชนิกร รัชตรัตระกุล
สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระยะเวลาโครงการ: 20 เมษายน 2559- 20 ตุลาคม 2560

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติที่ปรากฏในเรื่องเล่าอันสืบเนื่องจากพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ 2) เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดและมโนทัศน์ในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ปรากฏในสื่อต่างๆ ของเรื่องเล่าอันสืบเนื่องจากพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ และ 3) เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดและมโนทัศน์ในการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจากเรื่องเล่าอันสืบเนื่องจากพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์กับวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติในรัชสมัยเดียวกัน

ผลการวิจัยพบว่าเรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ที่คัดเลือกมาเป็นข้อมูลในการวิจัยทั้ง 7 เรื่อง ปรากฏลักษณะของวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติอย่างเด่นชัด ทั้งเนื้อหาที่แสดงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตามองค์ประกอบของวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ บทประณามพจน์ การระบุจุดมุ่งหมายว่าแต่งเพื่อเฉลิมพระเกียรติ การบรรยายพระราชนิพนธ์กิจ และบทสรุป และยังปรากฏกลวิธี 3 ประการเพื่อผสมผสานเนื้อหาที่แสดงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้กลมกลืนกับเนื้อเรื่องได้แก่ 1)การปรับเนื้อเรื่องเพื่อเฉลิมพระเกียรติ 2) การสร้างองค์ประกอบของเรื่องเพื่อเฉลิมพระเกียรติ 3) การสร้างองค์ประกอบศิลป์เพื่อเฉลิมพระเกียรติ กลวิธีทั้ง 3 ประการนี้ใช้เพื่อผู้เสพเรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์เชื่อมโยงตัวละครพระมหากษัตริย์กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และรับสารในการสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชผ่านตัวละครพระมหากษัตริย์ เรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ยังปรากฏขนบในการสรรเสริญพระเกียรติพระมหากษัตริย์ตามขนบวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ และการรูปแบบการใช้ร้อยกรองเพื่อสรรเสริญพระเกียรติ

ด้วยลักษณะของวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติที่ปรากฏ ทำให้เรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ปรากฏแนวคิดในการสรรเสริญพระเกียรติ 5 ประการได้แก่ 1)พระโพธิสัตว์ผู้เปี่ยมความเพียร 2)กษัตริย์ผู้นำปัญญามาสู่มหาชน 3)กษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม 4)กษัตริย์นักเกษตรกรรม และ5) พ่อผู้เมตตาแก่มหาชน โดยแนวคิดในการเฉลิมพระเกียรติทั้ง 5 ประการ เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดในการสรรเสริญที่ปรากฏในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติร่วมสมัยเดียวกัน จะพบว่าแนวคิดในการสรรเสริญพระเกียรติที่เหมือนกัน 3 ประการคือ พระโพธิสัตว์ผู้เปี่ยมความเพียร กษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรม และพ่อผู้เมตตาแก่มหาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติที่แต่งขึ้นหลังปี พ.ศ. 2540 อันเป็นปีที่บทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์เริ่มเผยแพร่ ความสอดคล้องของแนวคิดในการสรรเสริญพระเกียรติทั้ง 3 ประการข้างต้นสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมที่ตัวบทสร้างขึ้น คือศาสนาในฐานะแกนกลางในการสร้างวรรณคดี และบทบาทของพระมหากษัตริย์ในศูนย์กลางของการสร้างวรรณคดี

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของเรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ คือเรื่องเล่าเผยแพร่ในสื่อรูปแบบต่างๆ ที่บันทึกไฟล์ในการแสดงไว้ในรูปแบบดิจิทัลและนำไปเผยแพร่ซ้ำในสื่อสังคมออนไลน์ได้ อันอาจจะทำให้เกิดการเสกซ้ำเรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังทำให้เรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์สามารถนำมาเผยแพร่ซ้ำในโอกาสต่างๆ ได้ เช่น การนำการ์ตูนแอนิเมชันพระมหากษัตริย์มาเผยแพร่ซ้ำในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเสด็จสวรรคต และเมื่อตัวบทสามารถเข้าถึงได้ง่ายก็ทำให้เกิดผู้เสกซ้ำบทกลุ่มที่กว้างและหลากหลายขึ้น โดยผู้เสกซ้ำกลุ่มนี้คือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต จะเห็นได้ว่าสื่อสมัยใหม่มีบทบาทอย่างมากต่อการเสก การเผยแพร่ และการดำรงอยู่ของเรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ แสดงให้เห็นสายธารของวรรณคดีเฉลิมพระเกียรติที่ถักทอมาอย่างยาวนานในวัฒนธรรมวรรณศิลป์ของไทยว่าไม่ได้สูญหายไป หากแต่เพียงปรับเปลี่ยนลักษณะและพื้นที่ในการดำรงอยู่ เพื่อเป็นประจักษ์ยืนยันว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของสังคมไทยมาช้านาน

คำหลัก: เรื่องเล่าจากบทพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์, วรรณคดีเฉลิมพระเกียรติ, สื่อร่วมสมัย

Abstract

Project Code: RDG59H0017

Project Title: Narratives from the Story of Mahajanaka of King Bhumibol: Dynamics of Panegyric Literature

Investigator: Dr. Ratchaneekorn Ratchatakortrakoon

Institute of Thai Studies, Chulalongkorn University

E-mail Address: ratchaneekorn.r@chula.ac.th, der_nette_moon@hotmail.com

Project Period: 20 April 2016 - 20 October 2017

This study has three objectives: 1) to study the characteristics of panegyric literature in the various narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA; 2) to compare themes and concepts of glorification found in the narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA; and 3) to compare these themes and concepts of glorification with other panegyric literature written in the same period.

The study shows that from the seven narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA, the characteristics of panegyric literature clearly appear. The characteristics of the panegyric literature include glorifying content that honour King Bhumibol and conform to conventions of panegyric literature. Such content includes an invocation, identification of the purposes to glorify His Majesty the King, descriptions of His Majesty's royal duties and a conclusion. In addition, the study found three techniques used to connect the glorification of King Bhumibol with the core content: 1) adaptation of the story for glorifying purposes; 2) creation of elements for glorifying purposes; and 3) creation of aesthetic elements for glorifying purposes. These three techniques help readers identify the Mahajanaka King character with King Bhumibol and convey messages that glorify King Bhumibol through the Mahajanaka King character. There is also the glorification of the king as a convention of panegyric literature and the use of verse for glorification found in the seven narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA.

From the characteristics of panegyric literature appearing in the narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA, there are five themes to glorify King Bhumibol: 1) a virtuous Bodhisatta who is full of perseverance; 2) a king who brings wisdom to the people; 3) a king who commits to fulfilling the ten principles of a righteous king; 4) an agricultural king; and 5) a merciful father of the people. When comparing the five themes of glorification with other contemporary panegyric literature, three similar themes of glorification are found: a virtuous Bodhisatta who is full of perseverance, a king who commits to fulfilling the ten principles of a righteous king, and a merciful father of the people. The themes of such glorification

are particularly found in panegyric literatures created after 1997, which was the first year of publication of THE STORY OF MAHAJANAKA. The conformity of the three aforementioned glorifying concepts has a clear cultural context – Buddhism and the role of the king are used as the core for the creation of literature.

Another distinctive characteristic of the narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA is publication in various forms of media that can be reproduced in digital formats for dissemination through online social media. This allows for re-consumption of the narratives at any time. Moreover, the narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA have been republished on several occasions, for instance, reissuance of the animated version of THE STORY OF MAHAJANAKA after His Majesty the King passed away. Since the text is more easily accessible, the audience is wider and more various. This audience includes new generations of readers who are able to access the internet. It can be seen that modern media plays an important role in the consumption, publication and dissemination of the narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA. The continual consumption also shows that the relevance of panegyric literature that has long been in existence in Thai literature culture is not lost. Instead, it has been adapted in forms and to new spaces. The existence of such literature is confirmation of how the royal institution has long been rooted as a major part of Thai society.

Keywords: Narratives developed from King Bhumibol's version of THE STORY OF MAHAJANAKA, panegyric literature, contemporary media